

บทที่ ๑

เรื่องที่ ๓ การสร้างคำ

ภาษาไทย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

- โดย ครูพี่ต๋อ – อ.พีระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์
- กศ.ม. ภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- กศ.บ. ภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้สอน

อ.พีระเสก บริสุทธิ์บัวทิพย์ (ครูพี่ต๊อ)

การศึกษา

ปริญญาโท : วิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย
(ภาษาไทย กศ.ม.) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญาตรี : ภาษาไทย (กศ.บ.) คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มัธยมศึกษา : โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

การสร้างคำ

การสร้างคำในภาษาไทย

ภาษาไทยมีวิธีการสร้างคำเพื่อเพิ่มคำโดยวิธีการของตนเอง โดยเริ่มจากการนำคำมูลมาประสมกันด้วยวิธีการประสมคำ ซ้อนคำ ซ้ำคำ เรียกคำที่สร้างขึ้นใหม่ว่า คำประสม คำซ้อน คำซ้ำ ซึ่งทำให้ภาษา มีความหลากหลาย คำเหล่านี้จึงสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญทางด้านภาษาที่เกิดขึ้นมาควบคู่กับความเจริญด้านศิลปวัฒนธรรมและวิทยาการด้านต่างๆ ของคนไทย

การสร้างคำในภาษาไทย

คำมูล

หน่วยศัพท์ที่เล็กที่สุดของภาษาไทย คือ คำมูล

คำมูล คือ คำที่.....สมบูรณ์ในตัว

ไม่สามารถแยกศัพท์ย่อยออกได้ อาจมีพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์
ซึ่งสามารถทำหน้าที่ในประโยคได้หลายหน้าที่

คำมูล

คำมูลพยางค์เดียว -

คำมูลสองพยางค์ -

คำมูลสามพยางค์ -

คำมูลสี่พยางค์ -

คำมูลห้าพยางค์ -

คำมูล

* ข้อสังเกต

นกหวีด คำนี้สามารถแยกศัพท์ได้ คือ

ดังนั้น.....

.....

คำมูล

* ข้อสังเกต

งูเลื้อย คำนี้สามารถแยกศัพท์ได้ คือ

ดังนั้น.....

.....

คำมูล

* ข้อสังเกต

กะโปโล คำนี้ไม่สามารถแยกศัพท์เป็น กะ + โป + โล

ดังนั้น.....

.....

คำประสม

การประสมคำ คือ การนำคำมูลที่มีความหมาย
 ตั้งแต่สองคำขึ้นไป นำมาประสมกัน
 แล้วเกิดความหมาย.....โดยอาจมีเค้าความหมาย
 เดิมหรือไม่มีก็ได้คำที่เกิดขึ้นเรียกว่า คำประสม

คำประสม

หน้าที่ของคำประสม

ก. ทำหน้าที่เป็นนาม สรรพนาม เช่น
พ่อครัว พ่อมด แม่น้ำ แม่ครัว ลูกเสือ ลูกช้าง น้ำตก
น้ำตา ช่างทอง ช่างเหล็ก ชาวบ้าน ชาวเมือง เครื่องบิน
เครื่องดาว หัวหน้า หัวใจ นักเรียน นักร้อง หมอฟัน
หมอลำ ของร้อน ของขวัญ ที่นั่ง ที่ทำการ การบ้าน

คำประสม

หน้าที่ของคำประสม

ข. ทำหน้าที่เป็นกริยา เช่น

เสียดัง

เสียดัง

เสียดัง

เสียดัง

ยกคำ

ยกเมฆ

ยกหาง

ยกครู

กินเมือง

กินแรง

กินที่

กินดิบ

ตั้งใจ

นอนใจ

เย็นใจ

ดีใจ

ตั้งตัว

เล่นตัว

วางตัว

หักหน้า

คำประสม

หน้าที่ของคำประสม

ค. ทำหน้าที่เป็นวิเศษณ์ เช่น

กินขาด

กินแถว

กินทาง

กินเมีย

มือแข็ง

มือดี

มือตก

มือเย็น

ตากบ

ตาขวาง

ตาขาว

ตาแข็ง

ใจดี

ใจร้าย

ใจแข็ง

ใจอ่อน

ใจปลาชิว

ใจเพชร

หลายใจ

สองใจ

คำประสม

ระวัง

๑. พวกคำประสมที่เลียนแบบคำสมาส ผลผลิต เป็น คำประสม ผลิตผล เป็น คำสมาส พลเมือง ผลไม้ เอกภาพ สังเกตที่คำประสมจะแปลหน้าไปหลัง คำสมาสจะแปลหลังมาหน้า
๒. คำประสมบางคำเป็นได้ทั้งคำ และ ประโยค ***สังเกตตัวที่ทำหน้าที่เป็นกริยา***
๓. คำที่เป็นวิสามานยนาม (ชื่อเฉพาะ) ไม่ถือว่าเป็นคำประสม เช่น สวนงู บ้านลิง

คำประสม

วิธีสร้างคำประสม

ก. สร้างจากคำไทยทุกคำ เช่น

หมอต้าแย

ของดี

ที่ลุ่ม

แม่ครัว

พ่อตา

ไม้หน้า

คำประสม

วิธีสร้างคำประสม

ข. สร้างจากคำไทยกับภาษาต่างประเทศ เช่น

+ เขมร

ของขลัง

นายตรวจ

ของโปรด

+ จีน

กินโต๊ะ

เข้าหุ้น

บะหมี่แห้ง

+ อังกฤษ

เรียงเบอร์

แท็งก์น้ำ

น้ำก๊อก

คำประสม

วิธีสร้างคำประสม

ข. สร้างจากคำไทยกับภาษาต่างประเทศ เช่น

+ บาลี

รถไฟ

เครื่องคิดเลข

ตู้নিরภัย

+ สันสกฤต

นักประพันธ์

ความยุติธรรม

ยาเสน่ห์

คำประสม

วิธีสร้างคำประสม

ค. สร้างจากคำภาษาต่างประเทศทั้งหมด เช่น

บาลี+อังกฤษ รถเมล์ รถแท็กซี่ รถจี๊ป

บาลี+จีน รถเก๋ง

บาลี+สันสกฤต ยานอวกาศ ภาพลักษณ์ สังเกตการณ์

กิจจะลักษณะ วิสัยทัศน์

คำประสม

วิธีสร้างคำประสม

ค. สร้างจากคำภาษาต่างประเทศทั้งหมด เช่น

บาลี+เขมร

เมรุมาศ

นพมาศ

เผด็จการ

เจตจำนง

ผจญภัย

เขมร+สันสกฤต

บำเพ็ญพรต

บายศรี

จันทร์เพ็ญ

ตรวจการณ์

อวยพร

การสังเกตคำประสม

๑. แสดงกิจกรรม (...ผู้ที่ทำ...) เช่น เด็กเฝ้ารถ นักร้อง นักเลง ชาวสวน
๒. เป็นความชำนาญ (...ชอบที่จะทำ ...) หมอฟัน ช่างไม้
๓. แสดงลักษณะคำต้น (...มีลักษณะ...) น้ำจืด กุ้งเค็ม ขนมหวาน นมพร่องไขมัน
๔. แสดงประโยชน์ของคำต้น (...ใช้สำหรับ...) ม้านั่ง บ้านพัก เรือรับรอง โทรศัพท์มือถือ
๕. แสดงแหล่งกำเนิด (...มาจาก...) เทียนไข น้ำมันพืช
๖. แสดงแหล่งที่มา (...มาจาก (สถานที่)) นาทุ่ง สวนสัตว์ คลองส่งน้ำ
๗. แสดงพลังงาน (...มาจาก (พลังงาน)) เตาถ่าน ปืนลม ปลาน้ำจืด

